

STATISTIKA FANI PREDMETINI ANIQLASH PRINSIPLARI

Musirova Farida Abdumo‘minovna

Annotatsiya: Ushbu maqola statistika fanining predmetini aniqlash prinsiplarini har tomonlama o'rganishga bag'ishlangan. Statistika fanining mohiyati, vazifalari, usullari va boshqa fanlar bilan aloqadorligi tahlil qilinadi. Tadqiqotda statistika fanining predmeti - ommaviy hodisalardagi miqdoriy o'zgarishlar, ularning vaqt va makonda o'zgarishi, sabab-oqibat aloqalari, qonuniyatlari va o'zgaruvchanligini o'rganish orqali ushbu hodisalar haqida ilmiy asoslangan xulosalar chiqarish ekanligi asoslab beriladi. Shuningdek, statistika fanining iqtisodiyot, sotsiologiya, tibbiyot va boshqa sohalaridagi amaliy ahamiyati ko'rsatiladi. Tadqiqot natijalari statistika fanining predmetini chuqur anglash, ilmiy tadqiqotlar olib borish va boshqaruv to'g'risida so'z yuritiladi.

Kalit so'z: Statistika, Ommaviy hodisalar, Miqdoriy tahlil, Statistik ko'rsatkichlar, Statistik usullar, Statistika predmeti, Statistik qonuniyatlar, O'zgaruvchanlik Iqtisodiy statistika, Ijtimoiy statistika, Amaliy statistika.

Statistika fani zamonaviy ilm-fan va amaliyotning muhim sohalaridan biri hisoblanadi. Kundalik hayotda biz statistika ma'lumotlariga tez-tez duch kelamiz. Ommaviy axborot vositalari, iqtisodiy tahlillar, sotsiologik so'rovlar va boshqa ko'plab sohalarda statistika ma'lumotlari keng qo'llaniladi. Shuning uchun statistika fanining mohiyatini, predmetini va vazifalarini bilish muhim ahamiyatga ega.

Statistika fanining predmeti - ommaviy hodisalardagi miqdoriy o'zgarishlarni o'rganish orqali ushbu hodisalar haqida ilmiy asoslangan xulosalar chiqarishdir. Ushbu ta'rif statistika fanining asosiy jihatlarini o'z ichiga oladi: ommaviylik, miqdoriylik, o'zgaruvchanlik va ilmiylik.

Ushbu tadqiqotning maqsadi - statistika fanining predmetini aniqlash prinsiplarini har tomonlama o'rganish, statistika fanining mohiyati, vazifalari va usullarini yoritish, uning boshqa fanlar bilan aloqadorligini ko'rsatishdir. Ushbu tadqiqot natijalari statistika fanini chuqur anglash, ilmiy tadqiqotlar olib borish va boshqaruv qarorlarini qabul qilishda muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

Statistika fanining predmetini aniqlash prinsiplari bir nechta asosiy jihatlariga bog'liq.

1. Ommaviy hodisalarni o'rganish:

- Statistika fani yakka tartibdagi hodisalarni emas, balki ommaviy, ko'plab takrorlanadigan hodisalarni o'rganadi. Misol uchun, bitta talabaning imtihondagi bahosi emas, balki bir guruh talabalarning imtihon natijalari statistikaning predmetiga kiradi.

2. Sifat o'zgarishlarini miqdoriy baholash:

- Statistika fanining asosiy vazifasi - sifat jihatidan bir xil bo'lgan hodisalarning miqdoriy o'zgarishlarini aniqlash. Misol uchun, aholining turmush darajasi, mahsulot sifatining o'zgarishi kabi sifat ko'rsatkichlari statistika yordamida miqdoriy baholanadi.

3. Vaqt va makonda o'zgarishlarni tahlil qilish:

- Statistika fanining predmeti hodisalarning vaqt o'tishi bilan va turli hududlarda qanday o'zgarishini o'rganishni ham o'z ichiga oladi. Masalan, qishloq xo'jaligi mahsulotlari hosildorligining yillar davomida o'zgarishi yoki turli viloyatlarda aholi daromadlarining farqi statistika usullari bilan tahlil qilinadi.

4. Sabab-oqibat aloqalarini aniqlash:

- Statistika fani ommaviy hodisalar o'rtasidagi sabab-oqibat aloqalarini aniqlashda muhim rol o'ynaydi. Masalan, ta'lim darajasining ish haqi miqdoriga ta'siri yoki sog'lom turmush tarzining umr ko'rish davomiyligiga ta'siri statistika usullari yordamida aniqlanadi.

5. Qonuniyatlarni ochish:

- Statistika fani ommaviy hodisalarda yuz beradigan qonuniyatlarni ochishga yordam beradi. Bu qonuniyatlar kelajakni bashorat qilish va boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun muhim ahamiyatga ega. Misol uchun, iste'molchilar talabining o'zgarish qonuniyatlarini bilish ishlab chiqarish hajmini rejalashtirishda qo'l keladi.

6. O'zgaruvchanlikni hisobga olish:

- Statistika ommaviy hodisalarda o'zgaruvchanlik mavjudligini tan oladi va bu o'zgaruvchanlikni o'rganish uchun maxsus usullardan foydalanadi. Masalan, aholi daromadlarining o'zgaruvchanligini o'rganish ijtimoiy tengsizlik darajasini baholashga yordam beradi.

Umumiy xulosa:

Statistika fanining predmeti - ommaviy hodisalardagi miqdoriy o'zgarishlarni, vaqt va makonda o'zgarishlarni, sabab-oqibat aloqalarini, qonuniyatlarni va o'zgaruvchanlikni o'rganish orqali ushbu hodisalar haqida ilmiy asoslangan xulosalar chiqarishdan iboratdir.

ADABIYOTLAR:

1. Abdullaev A.M., Pardayev A.X. Iqtisodiy statistika. O'quv qo'llanma. – T.: TDIU, 2018. – 240 b.
2. Iqtisodiy statistika asoslari. O'quv qo'llanma. S.M. Salimovanning umumiy tahriri ostida. – T.: TDIU, 2019. – 180 b.
3. Umumiy statistika nazariyasi. O'quv qo'llanma. B.B. Mirkamilovning umumiy tahriri ostida. – T.: TDIU, 2019. – 200 b.
4. Yo'ldoshev J.N. Ijtimoiy statistika. O'quv qo'llanma. – T.: TDIU, 2017. – 120 b.